

Mi folyik a háttérben – GkrellM

A GkrellM egy kis méretű, és funkciókban igen gazdag, grafikus rendszermonitorozó program. Egyik óriási előnye, hogy kevés erőforrást igényel.

Ennek köszönhetően más rendszermonitorozó programokkal szemben mint a *gdesklets* (Gnome) vagy a *superkaramba* (KDE), gond nélkül használható egy kisebb teljesítményű számítógépen például *Fluxbox* ablakkezelő vagy *Xfce* asztali környezet alatt is. Segítségével mindig szem előtt tarthatjuk a processzor terhelését, a hálózati ki-; és bemenő forgalmat, a merevlemez(ek) telítettségét vagy akár újonnan érkezett leveleink számát. Formájából adódóan kevés területet vesz el a helyenként amúgy is kihasználatlan oldalsávból és egy jól megválasztott bőrrrel (skinnel) szinte beleolvad az asztalba (vagy a panel stílus közé). Használatba vételével hamar beláthatjuk, hogy egy jól behangolt rendszermonitor hatalmas segítség lehet számunkra munka közben. A programnak *gtk 2.0*, *gdk 2.0*, *glib 2.0* függőségei vannak, bővebb felvilágosítást az *INSTALL* fájl nyújt. Linux rendszereken a */proc* fájlrendszerből vett információk alapján dolgozik. A projekt tulajdonosa és főfejlesztője *Bill Wilson*. Érdemes megjegyezni, hogy mint sok szabad szoftvernek, ennek is létezik más platformokon futtatható változatai, így elérhető *FreeBSD*, *NetBSD*, *OpenBSD*, *MacOS X*, *Solaris* és *Windows* rendszereken is. Első hivatalos kiadása 1999. júliusában jelent meg. Ekkor 0.5 volt a verziószáma, de csak a 0.6.0-ás kiadásnál vette fel a projekt a *GkrellM* (*The GNU Krell Monitors*) nevet. Jelenleg a legfrissebb stabil kiadása a 2.2.7-es.

Beszerezés

A magyar terjesztések (*BlackPanther*, *Frugalware*, *UHU*) tartalmazzák csomag vagy forrás formájában, illetve

minden nagyobb kiadáshoz megtalálható előre gyártott csomagban. Ha mégsem szerepel a csomaglistánkban, akkor a www.gkrellm.net oldalról lehet letölteni tömörített forrás, valamint bináris csomag formájában (*Debian*, *Mandrake*, *RedHat*, *Slackware* és *SuSE* terjesztésekhez, illetve a *BSD kiadásokhoz). A programokhoz további skineket a <http://www.muhi.net/gkrellm/> honlapról szerezhetünk be. (Az ábrákon az *Egan* és az *Invisible skin* látható). Ezeket a */home/userneve/.gkrellm2/themes* könyvtárba kell másolni és kitömöríteni.

Telepítés után terminálról a `gkrellm` parancs kiadásával indítható, célszerű néhány alapbeállítást ekkor elvégezni. A menü egy a fejléccen történő jobb kattintással hívható elő (mozgatni a bal gombbal lehet, de csak a fejléc körül megragadva). Érdemes átfutni a program súgójában (terminálon `man gkrellm`), mert igen részletes információkkal szolgál. Például ha minden induláskor szeretnénk, hogy induljon és ugyanott jelenjen meg, de nincs lehetőségünk ezt beállítani a grafikus felületen, akkor a következőt kell tennünk: létrehozunk egy fájlt a *~/Desktop/Autostart* könyvtárban, futtathatóvá tesszük (`chmod +x <fájl neve>`) majd valamilyen szövegszerkesztővel felvesszük bele a következő sorokat:

```
#/bin/bash
gkrellm -g +960+30
```

Ennek hatására minden alkalommal, amikor a grafikus felület elindul a *gkrellm* elindul és a vízszintes 960, függőleges 30 képpontra pozicionál. Elindult a program, mit is látunk itt voltaképpen? Egy függőleges téglalap

alakú panelt, melynek a legfelső sorban szerepel a rendszer neve valamint a kernel verzió, alatta a pontos idő. Ezt követően a rendszert monitorozó diagramok/ledek (CPU, hálózat, folyamatok), majd memória és swap állapota látható. Ezt követik a partíciók és különböző adathordozók állapota (be van-e csatlakoztatva) és telítettsége, majd a levél figyelő és végül a bővítmények (plugin-ek) kapnak helyet. Legalul pedig az *uptime* vagyis a bootolás óta eltelt idő. A lényeges, illetve a működéssel kapcsolatos beállítások menüből végezhetők, de a monitorok megjelenésére vonatkozó dolgok, mint például a kijelzés módja, a segédvonalak, az ablak magassága az adott kijelzőn történő jobb kattintással előugró menüben állítható.

Beállítás

Az alapbeállítások (*General*) között szerepel, hogy emlékezzen-e a következő indításnál a pozícióra, megjelenjen-e a tálcán valamint a munkaasztalokon (illetve azok miniatúrjein), milyen gyakran frissítse a kijelzőket és mekkora szélességgel jelenjen meg. A beépített funkciók (*Builtins*) közül nem említeném meg az összeset, ezek felfedezését az olvasóra bízom, viszont kiemelnék néhányat, melyek nagyban megkönnyítik a felhasználó munkáját. Monitorok illetve ledék közé *CPU*, *Proc*, *Disk*, *Internet* és *Net* eszközök tartoznak, melyek működését illetve teljesítményét egy diagramon követhetjük szemmel. A *Net* ablakon a jobb alsó sarokba kattintva egy kis felugró ablak tájékoztat a napi, heti és havi kibemenő adatforgalom mennyiségéről. Az ablak alatt meg lehet jelentetni az internet csatlakozástól eltelt időt, mely szintén segítség egyrészt a modemmel internetezőők számára, másrészt azoknak akiknél a szolgáltató 24 óránként kapcsolatot bont.

A *File System* lényeges és hasznos eszköz, segítségével egyrészt látható az adott média/partíció telítettsége, másrészt ha nem használunk semmiféle automatikus média-csatoló eszközt (*automount/supermount/submount*), akkor kényelmesen egyetlen kattintással befűzhetjük a kívánt médiát. Optikai meghajtó esetén még ki is nyitthatjuk lecsatolásakor a tálcát. Sőt, a kijelzőre kattintva fényűtség formájában kijelzi az aktuális állapotot (alapértelmezés szerint a teljes kapacitás/szabad hely). A *Mail* segítségével szemmel tarthatjuk állandóan postafiókunk vagy állapotát, helyi (*local*) és távoli (*remote*) fiókokat egyaránt, utóbbi esetben a szerver nevét, protokoll típusát (*IMAP/POP3*), felhasználónevet valamint jelszót kell megadni, illetve azt, hogy milyen gyakorisággal ellenőrizze a postafiók állapotát. Sőt ha megadjuk a program nevét akkor, gombnyomásra megnyitja kedvenc levelező programunkat is.

Bővítmények

A funkciók kétféle módon bővíthetők: csomag illetve forrás formájában. Előbbi esetben nincs sok tennivaló, le kell tölteni és fel kell telepíteni, majd újraindítani a programot, majd a *Plugin* menüpontban megjelenik a telepített bővítmény, ahol engedé-

lyezni kell és használatba is vehető. Előfordul azonban, hogy csak forrás formájában tudunk beszerezni bizonyos bővítményeket. Semmi gond, általában kis méretű programokról van szó, és a *readme* fájlok igen részletes útmutatást adnak. Általában csak egy a forrás könyvtárában kiadott make parancs szükséges, mely hatására létrejön egy *.so* kiterjesztésű állomány, melyet be kell másolni a *~/gkrellm2/plugins/* vagy a */usr/lib/gkrellm/plugins* könyvtárba (előbbi esetben természetesen csak az adott felhasználó fogja látni). A népszerű bővítmények közül kiemelném a *Gkrellmms*, *gkrellmlaunch* valamint a *gkrellshoot* nevűeket.

A *Gkrellmms* egy *xmms* plugin, mely segítségével a képeken látható multimedia-vezérlő gombok kerülnek a panelra, valamint olvashatjuk az éppen lejátszott dal címét. Praktikus megoldás, ha több munkaasztallal dolgozunk és számot akarunk váltani, vagy csak egyszerűen kényelmetlen az *xmms* ablakot állandóan elővarázsolni. A *gkrellmlaunch* segítségével program indító gombokat helyezhetünk a *GkrellIM* paneljára. A *gkrellshoot* kettős funkciót lát el, egyrészt egy kattintással készíthetünk felvételt az asztalról vagy egy-egy ablak tartalmáról, másrészt zárrolhatjuk a képernyőt és mintegy extra funkcióként még miniatúr animációt is megjeleníthetünk. További hasznos eszköz a *Volume plugin*, mely a különböző csatornák (*Master*, *CD*, *PCM*, mikrofon...) hangerejét szabályozza (természetesen itt is lehetőségünk van testre szabni, mely csatornák jelenjenek meg a panelon). A program felhasználói fájlljai a *~/gkrellm2* könyvtárban találhatóak. Itt a *data* könyvtárban található a startpozíció,

a *plugins* és *themes* könyvtár neve fedi a tartalmát, ezeknek akkor van fontos szerepük, ha nem rendelkezünk rendszergazdai (root) jogosultsággal az adott számítógépen, de szeretnénk egyéni skinet használni vagy saját plugint hozzáadni. Ezen kívül néhány fájl található még itt: a *plugin_enable* tartalmazza az engedélyezett bővítményeket, a *theme_config* az aktuális skint valamint a betűtípusokat és végül az *user-config* tartalmaz minden beállításra vonatkozó információt (egy esetleges rendszer csere utáni visszaállításához ezt célszerű lementeni, majd „utánhangolni”). Remélem felkeltettem az érdeklődést eme nagyszerű program iránt, és hasznos információs forrást találtok benne.

Rácz Zoltán
(razoli@linuxforum.hu)
Jelenleg egyetemista az ELTE informatika-matematika tanári szakán.
A Linuxszal két éve került kapcsolatba az UHU 1.0 kapcsán. Fél éve egyetlen operációs rendszer van a gépén: egy Debian Sid.

